תורה אור

א] לאתויי עבדים, ולמאן דתני עבדים בהדיא לאתויי מאי? לאתויי מנוה היפה לנוה הרעה ואין הכל מוציאין לאתויי ב] עבד שברח מח"ל לארץ: הכל מעלין לירושלים לאתויי ג] מנוה היפה לנוה הרעה ואין הכל מוציאין לאתויי מאי לאתויי מנוה הרעה לנוה היפה:

① הכל חייבין בסוכה כהנים לוים וישראלים פשיטא, אי הני לא מחייבי מאן מחייבי? כהנים איצטריכא ליה ס"ד הואיל וכתיב בסוכות תשבו ואמר מר תשבו ד](שבעת ימים) כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו ה]והני כהנים הואיל ובני עבודה נינהו לא ליחייבו, קא משמע לן ו]נהי דפטירי בשעת עבודה, בלא שעת עבודה חיובי מיחייבי מידי דהוה אהולכי דרכים דאמר מר הולכי דרכים ביום, פטורין מן הסוכה ביום, וחייבים בלילה:

② הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא? כהנים איצטריך לי' ס"ד הואיל וכתיב לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחייב במצות ציצית והני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו לא לחייבו, קמ"ל נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אישתרי:

③ הכל חייבין בתפילין כהנים לוים וישראלים פשיטא? כהנים איצטריך ליה ס"ד הואיל וכתיב וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות בין עיניך כל דאיתיה במצוה דיד איתיה במצוה דראש והני כהנים הואיל וליתנהו במצוה דיד דכתיב ילבש על בשרו ז]שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין בשרו אימא במצוה דראש נמי לא ליחייבו, קמ"ל דלא מעכבי אהדדי כדתנן תפלה של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינה מעכבת של יד, ומאי שנא דיד דכתיב ילבש על בשרו ראש נמי כתיב ושמת המצנפת על ראשו? תנא שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין:

④ הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לוים וישראלים פשיטא? כהנים איצטריכא ליה ס"ד הואיל וכתיב יום תרועה יהיה לכם מאן דליתיה אלא בתקיעה דחד יומא חייב והני כהנים הואיל ואיתנהו בתקיעה כוליה שתא דכתיב ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם אימא לא ליחייבו, מי דמי התם חצוצרות הכא שופר? איצטריך ח] סלקא דעתך אמינא הואיל ותנן שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות דאיתיה במצות יובל איתיה במצות ראש השנה דליתיה במצות יובל ליתיה במצות ר"ה ט] והני כהני הואיל וליתנהו במצות דיובל דתנן כהנים ולוים מוכרין לעולם וגואלין

ויקרא כג · יבמות ד: · דברים כב · שם ו · ויקרא ו · שמות כט · במדבר י · ר"ה כו: · לקמן לג:

לאתויי עבדים · שאם יש לו עבד כנעני מהול למכור ורוצה העבד שלא ימכרנו אלא בא"י כופין את רבו להעלותו: **מנוה היפה** · דח"ל: **לנוה הרעה** · דא"י ואין אשתו יכולה לעכב עליו וכן מא"י לירושלים: [פשיטא] · עד השתא דריש הכל לאתויי מאי ומהשתא דריש הגך דתני כהנים לוים וישראלים וקא בעי פשיטא אי הגך לא ליחייבו מאן ליחייב: **ובני עבודה נינהו** · ואין יכולין לדור איש ואשתו בסוכה שאין נזקקין לנשותיהן דרמיא עלייהו עבודת הרגל אימא לא ליחייבו: **קמ"ל** · דאע"ג דלא אפשר להו כעין תדורו (א)(כי) היכי דאפשר להו מיחייבי ובעידן עבודה פטירי שלא בעידן עבודה מיחייבי: **כיון דאישתרי להו כלאים** · בעידן עבודה דאבנט של כלאים היה דכתיב (שמות לט) ואת האבנט שש משזר ומדשש=כיתנא, תכלת=עמרא במסכת *יומא (דף עב): **שלא יהא דבר חוצץ בין בגדי כהונה לבשרו** · ותפילין על בשרו בעינן תחת בגדיו בקיבורת אצל הכתף כדאמר במנחות בהקומץ רבה (דף לז:) דתחת בגדיו בעינן, דכתיב "והיה לך לאות" ולא לאחרים לאות: **ציץ** מונח על המצח ומצנפת על הראש ואינה מחזקת עד המצח אלא מקום התפילין נראה בגובה הראש מקום שמוחו של תינוק רופס: **יום תרועה** · משמע יום אחד בלבד: **ולברכות** · שהיו נמי אומרים ביום הכפורים של שנת היובל מלכיות זכרונות שופרות: **מוכרין לעולם** · ואפי' בשנת היובל עצמה אם מכרו קרקע שלהם מכורה היא ואילו גבי ישראל תניא בגמ' בפ' בתרא (לקמן כט:) ובשנת היובל לא ימכור ואם מכר אינה מכורה והמעות חוזרין, וגבי כהנים תנן מוכרין לעולם דמכורה ויוצאה והמעות שלהן דהא ליכא למימר דלא הדרא ארעייהו ביובל דוודאי הדרא דכתיב ואשר יגאל מן הלוים ואמרינן בפ' בתרא (שם דף כט:) ממכרו יוצא בחנם: **וגואלין לעולם** · אם מכרו שדה גואלין אותה מיד וישראל אינו מותר לגאול פחות מב' שנים כדכתיב "במספר שני תבואות ימכר לך":

נהי

לאתויי עבדים · שאם יש לו עבד כנעני מהול למכור ורוצה העבד שלא ימכרנו אלא בא"י ובכתובות (דף קי:) פרש"י שיכול להעלותו [להעבד עברי, בע"כ של עבד] ור"י פירש שהעבד יכול לכוף להעלותו או יפטרוהו: **לאתויי** עבד שברח מח"ל לארץ · ומרישא לא שמעי' לי' למאן דתני עבדים ואפילו לפי' *רש"י דבעבדים כנענים איירי דרוצה למוכרו שאינו מוציאו מרשותו א"כ דהאיל וברח ניקנסיה לעבד ולא נפטר א"כ ס"ד דרישא כגון שהרב הולך תדיר בארץ ישראל בלאו הכי: **מנוה** היפה · דח"ל לנוה הרעה דא"י ואין אשתו יכולה לעכב עליו וכן מא"י לירושלים · ל"ה · י] דאע"ג דתנא רישא הכל מעלין תנא סיפא אין הכל מוציאין הכי מפרש התם בכתובות (גם זה שם) וליכא למימר לאתויי עבדים דליכא חילוק בין שאר ארץ ישראל לירושלים גבי עבדים: **הכל** חייבין בסוכה · עד השתא דריש "הכל" לאתויי מאי מהשתא דריש הגך דתנא כהנים לוים וישראלים וקבעי פשיטא ואי הגך לא מחייבי מאן ליחייב: **ובני** עבודה נינהו · ואין יכולין לדור איש ואשתו בסוכה שאין נזקקין לנשותיהן דרמיא עלייהו עבודת הרגל אימא לא מחייבו ל"ה · דמעטם הולכי דרכים ליכא למיפטרינהו אלא בשדות אבל לא בלשכת בית יא](המוקדש) ושאר מקומות בהמ"ק וה"ה דמצי למינקט נמי לוים השומרים בכ"א מקומות במקדש כדאיתא פ"ק דתמיד (דף כו·) הכי אשכחנא לקמן גבי הכל חייבין בתקיעת שופר דמצי למימר כהנים ולוים איצטריכא ליה דהא מייתי ליה נמי דלוים גואלין לעולם ומוכרין לעולם ולא נקט אלא כהנים: **קמשמע** לן · יב] [אע"ג] דלא אפשר להו כעין דירה כי היכי דאפשר להו מיחייבי ובעידן עבודה פטירי שלא בעידן עבודה מיחייבי: **כהנים** אישתרי להו כלאים בעידן עבודה · דאבנט של כלאים היה דכתיב ואת האבנט שש ומדשש כתנא תכלת כו': **הני** כהנים הואיל יג] (ובני עבודה כו', מאן דלא) אישתרו כלאים כו' · הקשה הרב ר"י מאורלייניש נשים לא לחייבו בכלאים הואיל וליתנהו בגדילים תעשה לך ויש לומר השוה הכתוב אשה לאיש והא דאמר פרק אלו עוברין (פסחים מג:) יד] הואיל ואינה בקום אכול מצה אינה בבל תאכל חמץ סמיך עלה אהא דילפי' ט"ו ט"ו מחג הסוכות דכתיב האזרח להוציא הנשים וא"ת ונימא כיון דאיתנהו בלבישת שעטנז איתנהו בגדילים וי"ל דאדרבה הוקשה כל התורה לתפילין טו] וא"ת דהכי נמי לשם מצה טז] הוקשה ותירץ דאיכא למימר הואיל ואיתרבו לאכילת חמץ איתרבו נמי לאכילת מצה): **שלא** יהא דבר חוצץ בין בגדי כהונה לבשרו · ותפלין על בשרו בעינן דכתיב (שמות יג) והיה לך לאות ולא לאחרים לאות: **ציץ** מונח על המצח ומצנפת על הראש ואינה מחזקת עד המצח אלא מקום התפלין נראה בגובה הראש מקום שמוחו של תינוק רופס ל"ה · וליכא למימר אמאי לא קאמר כדלעיל קמ"ל נהי דפטירי בעידן עבודה דפשיטא ליה דחייבין לעולם בתפלין של ראש ולא בעי ליה למימר דס"ד דליפטרו מתפילין של יד שלא בעידן עבודה דפשיטא ליה דחייבין: **של** יד אינה מעכבת של ראש · ואע"ג דאמר בעלמא מנחות (דף לו·) ולטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שנים היינו בשעה שמניח שניהם צריך להקדים של יד: **יום** תרועה יהיה לכם · משמע יום אחד בלבד: **ולברכות** · שהיו אומרים נמי ביום הכפורים של שנת היובל מלכיות זכרונות ושופרות: **מוכרין** לעולם · יז] ואפי' בשנת היובל עצמה אם מכרו קרקע שלהם מכורה היא יח] ויוצאה והמעות שלהן דהא ליכא למימר דלא הדרא ארעייהו ביובל דכתיב (ויקרא כה) ואשר יגאל מן הלוים ואמר בפ' בתרא (לקמן דף לג:) דממכרו יוצא חנם ל"ה · ולא נראה דהא מפרש שמואל טעמא לקמן בפרק בתרא (גם זה שם) משום דמכורה כבר יוצאה אינה מכורה איכו דין שלא תמכר והווא טעמא שייך גבי כהן כמו גבי ישראל ועוד יש להקשות אליבא דרב נמי דאמר מכרה יוצאת מאי איכא בין ישראל לכהנים יט] [לענין יובל] ב) וכן ג)(המקדיש) גואלה לעולם ויש קצת ליישב הגירסא דבבתי ערי חומה דישראל אינו גואלה אלא בתוך שנה תמימה ולוים וכהנים גואלים לעולם וס"ד שבתי ערי חומה שלהם נוהגין כבתי החצרים וליפקו ביובל ומוכרין דנקט אגב גואלין ורש"י פי' הכא וזה לשונו וגואלין לעולם אם מכרו כ] שדה גואלין אותו מיד וישראל אינו גואל בפחות משתי שנים דכתיב במספר שני תבואות ובר"ה השנה פרק ראוהו בית דין (דף כט·) כא] וזהו לשונו בשם (רבי יהודה בר יצחק) [רבינו יצחק] הלוי ד)מוכרין לעולם וגואלין לעולם ושתיהם משניות הן במסכת ערכין ובין מקדישין ובין מוכרין תרוייהו משניות יתירות ניכהו אלא איידי דתנא התם גבי ישראל אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ולא גואלין אחר היובל פחות משנה תנא נמי גבי כהנים מקדישין וגואלין כב] ה)לעולם והכי מוקי לה במסכת ערכין

א) [עי' תוספות יבמות ד. ד"ה דכתיב ותוס' פסחים מג: ד"ה כד"א ותוס' שבועות כ: ד"ה כל] ב) עי' ל"ק גירסא אחרת בזה ג) כ"א קשה מה גואלים ד) ה"ג כהנים לוים מקדישין לעולם וגואלין לעולם ושאר רבותי גורסים מוכרין כו' כצ"ל ה) ואיידי דתני גואלין ומקדישין גבי הדדי תנאן נמי גבי גואלין דמכירה מוכרין לעולם כו' כצ"ל

כט א מיי' פ"ח מהל' עבדים הלכה ט:

ל ב מיי' שם הל' י:

גירסת ל"ק לפירוש ר"י

לא ג מיי' פ"ו מהל' סוכה הלכה ד טוש"ע א"ח סימן תרמ סעיף ח:

לב ד מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הל' יב ופ"י מהל' כלאים הל' לב:

לג ה מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה ו:

לד ו מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה ד טוש"ע א"ח סימן כו סעיף א:

לה ז מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הל' ג:

לו ח מיי' פ"י מהלכות שמיטה ויובל הלכה י"א:

שיטה מקובצת

א] לאתויי עבדים בפ"ב דכתובות פרש"י שאם קנה עבד בחו"ל ובא לגור בארץ ישראל דרשאי להעלות עבדו עמו ולא נהירא שאפי' ממדינה בחו"ל או בארץ יכול הוא להוליך עבדו עמו ופרש"י דאם העבדים רוצים יכולים לומר לרבם לך אתה עמנו לארץ או תשחרר אותנו והא דאמר בסמוך לאתויי ברח מח"ל דאין מוציאין [אתא לאשמועינן] מהו דתימא הואיל וברח נקנסיה וכאן פרש"י לאתויי עבדים שאם יש לו עבד כנעני מהול כו': ב] לאתויי מאי לאתויי עבד: ג] לאתויי מאי לאתויי מנוה: ד] תשבו כעין תדורו (תיבות שבעת ימים נמחק): ה] מה דירה ס"א בין ביום ובין בלילה אף סוכה בין ביום ובין בלילה והני כהנים הואיל ולית להו ביום דטרידי בעבודה ובלילה נמי לא ליחייבו קמ"ל נהי כו': ו] פשיטא אי הני לא מחייבי מאן מחייבי כהנים: ז] שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין בשרו (אות ו' נמחק): ח] סר"א [illegible] ט] [illegible] הרא"ש ז"ל: י] עיין בהשמטות [illegible] יא] [illegible] יב] תיבת [illegible] יג] [illegible] ל"ש: יד] קו"ל אע"ג דלא:

מסורת הש"ס

כ"א סוכה כח: הכל חייבין בסוכה

כתובות קי: ע"ש

[חולין כו:]

סוכה כח.

ס"א בין ביום בין בלילה אף סוכה בין ביום בין בלילה

שם כו.

מנחות מג. [חולין כה:]

[עי' תוס' מנחות מח. תוך ד"ה מ: תלת ותוס' חולין קי: ד"ה טלית]

מנחות לו.

[זבחים יט.]

שם

[ר"ה כו. ע"ש כל הענין]

במדבר כט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קמ"ל וכו' כעין תדורו היכי כצ"ל ותיבת כי נמחק:

רבינו גרשום

לאתויי מנוה היפה לנוה הרע דאע"ג דאית ליה בחוצה לארץ נוה יפה ובא"י נוה רע: עבד שברח מחו"ל לארץ אין רבו יכול להוציאו משם: הכל מעלין לירושלים נוה אע"ג דירושלים נוה הרע כדאמרינן במסכת כתובות [illegible] ברכים שהיא קשה שנא' ויברכו [illegible] העם המתנדבים ונו' והשתא בעי אותו כי היכי דאמר הכל מעריכין [illegible] הם הכי נמי לכל הני הכל דתנינן ושרי בעי אותו כי הכל חייבין בסוכה כהנים לוים וישראלים פשיטא אי הני לא מחייבי מאן מחייב: אף סוכה בין ביום ובין בלילה והני כהנים הואיל ואי אפשר להו למיתב בה ביממא דטרידי בעבודה בלילה ליפטרי קמ"ל: אף סוכה איש ואשתו · וכהנים בעו למיהוי פרושים משום דבעו למעבד עבודה ברגל: [והני כהנים הואיל] ואישתרי כלאים לגבייהו דכתיב ואת האבנט שש משזר תכלת וארגמן ומדשש כיהנא תכלת עמרא: ולבש הכהן מדו בד · ואמרינן [מדו] כמדתו שצריכין לינע עד קשרי אצבעותיו וכתיב והיו על בשרו שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבין בשרו: שערו היה נראה בין ציץ למצנפת · אלמא הוי מקום פנוי [לבר] ממצנפת להניח שם תפלין: והני כהנים הואיל וליתנהו במצוה דיובל כדתנן בפרק בתרא דמסכתין הכהנים והלוים מוכרין לעולם אפילו בשנת היובל עצמה וגואלין

[illegible]

א) נ"ל ס"א [illegible] ב) [illegible]

סר"א

מבנה

◇ הבלות המצוה

כהנים לוים וישראלים

△ "ס"א" [illegible]